

BOR "HALİL NURİ BEY KÜTÜPHANESİ"NDEKİ MAHKEME - İ
ŞER'İYE SİCİLLERİ VE BUNLARDA GÖRÜLEN TÜRKÇE
KİŞİ VE KÖY İSİMLERİ

Ragıp ONEN

Niğdenin Bor kazasında değerli hememilerimizden Emekli Albay Halil Nuri Yurdakul'un kurarak maarife başlattığı 25 bin ciltlik bir kütüphane var.

Bu kütüphanede birçok kıymetli yazma eserler arasında (Bor Mahkeme. i Şer'ye Sicilleri) ne ait 18 defter bulunmaktadır. 929-1284 hicri ve (1523 -1867 M.) tablilerine kadar aralıklı devam edip gelen bir defterler bilhassa Bor tarihi bakımından daha biçimmez bir kıymet taşımaktadır.

Bunların en eski tarihli olan 110 yapraklık ve 929•938 hicri yılları vukuatını kaydeden defter ise türkçe kişi ve köy isimleri yönünden kıymetli bir hazinedir. Alfabetik bir sıra ile aşağıya koyduğumuz bu isimler dikkatlice tetkik edilirse, Ziya Gökalp ve Atatürk Öncülükleriyle yakın tablilerde kullanmaya başladığımız türkçe kişi isimlerinin bundan 4•5 asır evvel ecdadımız tarafından daha zengin olarak kullanıldığını hayranlıkla görürüz.

8.9 yıllık mahkeme vukuatı sırasında geçmekte olan bu isimlere bundan sonraki (U 17 H.) yılı ve onu takip eden yılları gösterecek defterlerde pek az rastlanır. Hicri Bin tarihlerinden evvelki defterlerde geçen bu türkçe isimler arasında dikkati üzerine çeken bir olay da Müslüman ve Hıristiyan adlarının müşterek olması ve Hıristiyan isimlerini ayırmak için başlarına (Zimmi) sözünü koymış olmalarıdır. Hattı bu cihet Etnoğrafya Dergisinin birinci sayısında sayın Halit Onga'nın bu konuda yazdığı yazıda da belirtilmiştir.

İslam ve Hıristiyan isimlerinin önce müşterek olduğu halde sonradan değişmesi

Buralarda yaşayan Hıristiyanların da İslamiyetten evvel göç eden Türk ırkından olduklarını, onların yerleştikleri yerlerdeki dinleri kabul ettiklerini, sonradan gelenler ise Müslüman olup burada bir araya gelen aynı ırkdaşların 1000 hicri yıllarına kadar müşterek isim kullandıkları halde bu tarihten sonra milliyet duyguları dini duygulara feda edilerek Türk Müslümanların İslamı başladıkları ve Hıristiyan Türklerin de Kilisenin tesiri altında kalarak Hıristiyan isimleri aldıkları kanaatini uyandırmaktadır.

Bizim bu düşüncemizi kuvvetlendiren deliller arasında 1939 yılında İstanbul'dan kalkarak kütüphanemizdeki sicilleri tetkike gelen Kayseri Rum Ortadokslarından İken İslimiyeti kabul eden Diyamandı Doğan Keçeoğlu (Mehmet Kadir Keçeoğlu) ayn kütüphanemiz defterine yazdığı hatıralar dikkate değer.

Sayın Keçeoğlu diyor ki: (Anadoludaki Ortadoksların ırkan da Türk olduklarını ispat eden delillerden olmak üzere Halil Nuri kütüphanesinde bulunduğunu işittiğim Mahkeme - i Şer'ye sicillerinden istifade etmek üzere (Bor) a geldim Kütüphanede davama delil arayışım henüz bu davayı tasdik etmeyenleri kıpırdatmayacak bir hale getirmek içindir, yoksa kendi tereddüdümü izale için değil. Ben bu davaya çoktan iman edtim, bende izalesi lazım bir tereddüt yok, kökleşmiş bir iman var.) diyor.

Mübadil olarak Yunanistan'a giden ve 30 sene sonra ziyaret maksadiyle Bora'ya gelen eski Rum vatandaşlar, kendilerinin Yunan ahlak ve kankterleriyle katiben bağ.

daşamadığını onların içinde bili da bir ya. **hanç** gibi kaldıklarını burada edindikleri terbiye, adet ve ananeleri orada muhafaza ettiklerini ve daima vatan hasretiyle yandık. tarını büyük bir acı ile anlattılar.

Bu mevzuun tetkikini tarihçilerimize bı. **rakararak** topladığım isimleri sunuyorum:

	Sayfa
Abdil (Bahşi bin J!.)	3
Adilhan (Ilyas bin .:,\l,)	130
Ahibudak • (J ¹ -".d'ı ve Ahmet)	111
Ahiören (.:10;JI d'I bin Hacı Mehmet)	90
Alpbah (Hüseyin bin t4 -,;II)	180
Anıl (Derviş bin J:=I)	200
Arındı (.S-'...;1 Yunus bin)	67
Armagan (vasi olan JI,...II)	202
Arslanı (Hacı bin .:,'>I-;I)	18
Arslan (...,'>\.) bin Nikola Zimmi)	32
Aslan (Emir Hoca hin t))\..I)	67
Avas (Tatar bin ..,-1J")	44
Aydın (Abdürrahman bin ,J_I)	74
Aygut (Abdürrahman bin JJI_1)	13
4ygut {Bahşayıç bin , 1 Zimmi)	32
B.ıgış (ı.r') Şahit	40
Bahar (Tanrı vermiş ve ;lr;) Zimmi	47
Bahadır (Turmuş bin :J 'r:) Zimmi	32
Bagband (4 bin Gençarslan) Zimmi	202
Bahşayış (ı_-ı.L:-4 bin Aykut) Zi mi	32
Bahşayış Çelebi {Hassa. Emini) .J,; -;-.1.	73
Bahşi (.;!- bin Hızır)	32
Bahşi (..5...:4 bin Adil)	6
Ba,lı (Hüseyin bin J4)	67
Balıbey (Niğde Beyi) J4	15
Batman (...: . Şahit)	18
Bayezit (...u_j_4 bin Halil)	15
Bayram (Hundi biati ilJ_)	18
Bekdaş (ı;l bin ine beyi)	123
Bereke (Resul bin • .I.)	165
Bıyık (Seyit Ahmed bin J: .)	93

Bilmənşah (Hamza bin . ı,J:-)	96
Boryat (Mehmet bin .:., ;,)	199
Budak (Jb.1. bin Mehmet)	53
Butak (Jll-J'. bin Pirgayp)	50
Burçak (Mehmet bin ı.k.JJ)	20
Bulgar (; bin Mustafa)	63
Caopaşa (Latif bin L!. .:.)	96
Cennet (.:.. bioti Kılıçhan)	7
Çakır (Hamza bin. .et)	. 1.,
Çakıl (Hüseyin bin Ji)	10,
Çalapverdi ('->.I}J +. bin Hacı)	41
Çege (Mehmet bin 4)	196
Çogun (Mustafa bin .:.,f,;)	98
Çimen (Davut bin ı,ı:)	40
Çepni (Sevindik bi ..s:ıı;) ,	32
Çepni (bin Fekeli) Zimmi	28
Dedeki (S•..>J, bin Hacı Kemal)	3,3,
Dedeki (Bahşi bin .)oJ.I)	30
Deniz (_;J';) Şahit	46
Denizli (İsmail bin J_ı:ı:))	51
Devlet (.:1., binti Nikola) Zimmi	109,
Devletgeldi ('->-41<...I,, bin Mehmet)	176
Devletkar aga (1 ;°< ...1., ev .Ali Bey	1Q
Devlethanaga (I .:.,1...II.I)	30
DiJpa a (I...ı:J, ve Ayşe)	105
Dolaş (Ali bin J,'l,.)	33
Döndü (.s .) binti Mustafa)	9
Dölek (,... , Bahşayış Çelebiye)	27
Dundar (Mehmet bin ;I...;)	96
Durahan (Şahi binti .:.,1.. oJ.I))	39
Ekiz (Heoefi bin _;Sı)	86
Elli (Kemal bin jll)	22
Elvan (Mustafa bin .:.,1_ ,JI)	39
Emli (Yusuf bin J--1)	73
Emirze (• j I bin Oruçhan)	3
Emre (• ' bin Yenilmiş)	67
mrebalı (J4 • ') Şahit	.,O
Erdek (!.bJI)	
Erhan (Çogun oğlu .)\.-JI)	'112
Erdoğan (Yusuf bin .:., ,;1):	' 99-

		<u>Sayfa</u>			<u>Sayfa</u>
Erişti	(Yunus bin ;I)	95	Kılıç	(Hasan bin)	, 1
Eiep	(Ali bin ;,-1)	10	Kılıçabdall	(Cennet bin JI.11_1)	7:
Eslim	(Selçuk validesi r')	174	Kılıçbey	( )	111'
Geçihatun	(ij il. f. >)	95	Kıbı	(bin Ali .paşa)	11,
Gençarslan	(Bağband bin .:,'>L.;I t&'>)		Kızılarbeyi	(\$.! Jj Nam Zimmi)	147
Zimmi		202	Kişmir	(Mehmet bia __,!'>)	7
Görgen	(Mustafa bin JiŞ)	107	Kubat	(.:;J bin Sait)	111
Göçeri	(Ali bin ,>)	37	Kudumlu	(J-ü binti Yusuf)	.H
Gökçe	(Hüseyin bin ,')	27	Kubal	(J Bin Elli)	72
Gülen	(;I Jf binti mermer)		Kutluhanaga	(İ .:;1.. j';;)	66
Zimmi		32	Kutluhanpaşa	(I: JI... J",i)	44:
Gülpaşa	(I: j> ve Paşahatun)	27	Kıtlubey	(j':i)	lif
Girgtn	(Mehmet bin f;J>)	107	Kurban	(Mehmet bin J ;;i)	199
Güvendik	(!IŞ bin Ali	44	Köklü	(Yusuf bin .)(,>)'	155
Hocabalı	(J l nam kimesne	88	Köşköş	(Mehmet bin .:;Ş;,:;Ş)	72
Hacıgül	(Ali bin J,> J.I.)	40	Küçüksinan	(Jl:- Zımmi)	28
Hasgül	(Ali binti JŞ '-""\.)	39	Menteşe	(Ali bin)	10
Haıpaşa	(!l. l.,-1. binti)	39	Meğal	(Jl.i.. binti Mehmet)	46
Hatblttun	(.:;,:; '-!I. Binti)	30	Memi	(bin Pir)	87
Haymö,lemei	(Hızır bin)_-,-e,..)	84	Memiçavuş	(.:;n\:- ..f)	89
Hoıkade	(r.ü .:;,>)	39	Mestanaga	(T j':.... bin Hazzapaşa)	46
Hoinut	(Mustafa bin .:;µ,,-)	6	Murad	(.>1,,- bin Iskender)	10
Hundi	(.:;,. binti Bayram)	44	Nevale	(li Zimmi)	28
Hudaverdi	(.1 ,\b- bin Veli)	17	Odul	(JJ->Jl bin mümin)	76
Hudaverdi	(J.)J_j \.1.. bin Erdoğan)	132	Otul	(J,J,.,I)	46
ibiş	(Mezit bin J- .l)	34	Oğuzhan	(Seydi bin .:;1.. J I)	132
ldilhan	pli..:;l)	15	Oğutlü	(J-1ll bin Necip)	183
ilhan	(.:;\:J,I bin Mehmet	32	Opal	(Mustafa bin J,,1)	213
itmez	( )_1 bin Sal)	11	Orukgazi	(.:;j J;,,I bin Emirze)	141
Inelban	(Dervii bin .:;1.. J l)	40	Orhan	(Hüseyin bin .:;1,.;,I)	176
tri	(.:;,,_I bin MehmeK)	121	Oruçhan	(Emirze bin .:;,\:; [JJJI)	207
Irırti	(Hüseyin bin ; 1)	39	Omerece	(Ali bin 4!"1 J)	3
lkender	(;..!llI bin Emirze)	3	Ordek	(Merhume Ordek)	136
Int	(Yusuf bin >1,-_l)	146	Ordek	(.!b;1 Zimmi)	32
Kademikıtlı	(Ömer yetimesi .Y j r.ii)	170	Paşabatun	(Jj\.:; 1!..)	26
Karaman	(.)l..J bin Ahmet)	7	Paşamelike	(Zevcesi .S:-.1. L.:)	88
Kuıca	(•J bin :Ahmet)	136	Pir	(J. Bin Davut)	111
Kaplan	(.) bin Mehmet)	3	Piri	(Mehmet bjo 1.SJ.,)	J,,
Kayıl	(Bayezit bin J:-.•)	15	Piri	(Saltuk bin l.SJ.)	16
Kayapara	(L.:, 4-! biati Şemsettin)	129	Tutak	(ıfa,. bin Abdullah)	80
Keekin	(bin Mustafa)	21	Sal	(Jl.- bin Torun)	32

